

Sjöar och Vattendrag

För ytvatten finns tre typer av status: ekologisk status, kemisk status och ekologisk potential.

Ekologisk status

Klassificeringen av *ekologisk status* i sjöar och vattendrag baseras på bedömning av tre grupper av så kallade kvalitetsfaktorer: *biologiska*, *fysikalisk-kemiska* och *hydromorfologiska (vattendragens form)*. Varje grupp bedöms på en femgradig skala: *hög (blå)*, *god (grön)*, *måttlig (gul)*, *otillfredsställande (orange)* och *dålig (röd) status*. Ett av målen med vattenförvaltningen är hållbara ekosystem, vilket gör att de *biologiska kvalitetsfaktorerna* väger tyngst vid statusklassificeringen. Om växt- och djurlivet i ett vatten är bra, utgår man från att de övriga kvalitetsfaktorerna också är bra (Vattenmyndigheten).

Varje kvalitetsfaktor kan delas upp i en eller flera parametrar, vilka finns redovisade i VISS. I denna rapport redovisar vi de kvalitetsfaktorer som har störst vikt för den sammanvägda klassificeringen och som oftast har bedömts. För att se hela klassificeringen, besök VISS genom att klicka på namnet på vattenförekomsten i tabellerna 1 och 2.

De *biologiska kvalitetsfaktorerna* omfattar bedömning av fisk, bottenfauna (vattenlevande ryggradslösa djur som insekter mm), påväxt-/kiselalger (växer på stenar mm), makroalger (stora alger), makrofyter (vattenväxter) och växtplankton (mikroskopiska svävande alger i sjöar).

För de *fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna* bedöms näringsämnen (kväve och fosfor), försurning, ljus- och syrgasförhållanden samt förekomst av särskilt förorenade ämnen. Särskilt förorenade ämnen är de ämnen som släpps ut i betydande mängd och skapar problem och som inte är utpekade som prioriterade ämnen (vilket ingår i bedömningen av *kemisk status*). En betydande mängd är en sådan mängd som kan förhindra att god ekologisk status uppnås, exempelvis stora mängder koppar och zink som kan vara skadliga för vattenlevande organismer. Prioriterade ämnen är sådana som EU identifierat som särskilt riskfyllda miljögifter.

De *hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna* inkluderar bedömning av hydrologisk regim (flödesvariationer), konnektivitet (möjlighet för fiskar att vandra) och morfologiskt tillstånd (vattendragens och sjöarnas naturliga form). Hydrologisk regim beskriver förändringar i flöde och vattenstånd i sjöar och vattendrag, där korttidsreglering kan orsaka snabba förändringar som många organismer inte kan anpassa sig till. Konnektivitet handlar om påverkan från exempelvis dammar och vägtrummor, som kan hindra fri passage och spridning av djur och växter i vattensystemet. Morfologiskt tillstånd beskriver den fysiska formen hos vattenförekomster (en viss sjö eller vattendragssträcka), såsom djup, botten-substratets sammansättning, struktur och funktion i svämplanet (områden som naturligt svämmas över). Förändringar i morfologin kan uppstå till följd av bebyggelse, anläggningar, bortrensning av block eller kanaliseringar. Människoskapade strukturer som pirar, stenkistor, bryggor, utfyllnader och muddringar påverkar vattenförekomsternas morfologi (VISS).

Vid bedömning av kvalitetsfaktorerna är det oftast den sämsta parametern som avgör den totala klassificeringen, eftersom en enda parameter som är sämre än god kan ha omfattande negativa konsekvenser för biologin i vattnet.

När det gäller bedömningen av den ekologiska statusen i Lillåns avrinningsområde är kvalitetsfaktorn fisk väsentligt påverkad. Barriärer fragmenterar vattenförekomsten och hindrar fiskar och bottenlevande djur från att förflytta sig upp- och nedströms i vattensystemet. De hämmar också flödet av näringsämnen, sediment och organiskt material.

Majoriteten av vattendragen har klassats som måttliga eller otillfredsställande, främst på grund av bristande konnektivitet. Utslagsgivande för bedömningen är kvalitetsfaktorn fisk, där statusen bedömts som måttlig eftersom fiskars naturliga vandring förhindras av människan skapade vandringshinder. Vissa vattendrag är dessutom påverkade av markavvattning. I några fall är försurningspåverkan en bidragande orsak till att vattendragen bedömts till måttlig status. Den kalkning som genomförs är avgörande för att upprätthålla en fungerande biologisk miljö. Se vidare i tabell 2.

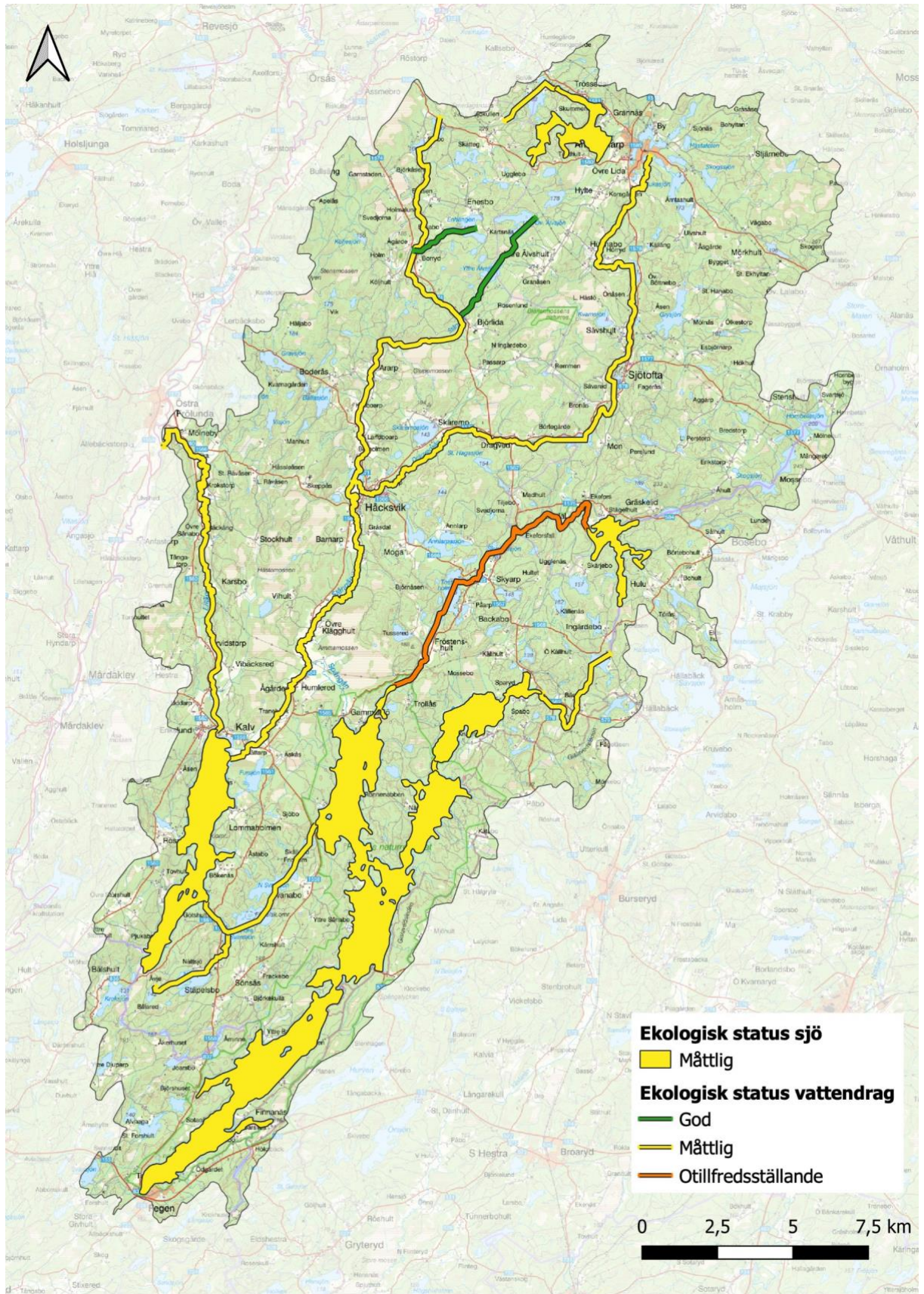
Kemisk status

Den kemiska statusen kan antingen sättas till *god* (grön) eller *uppnår ej god* (röd), baserat på gränsvärden för totalt 45 ämnen fastställda i EU:s vattendirektiv. Två av ämnena, kvicksilver och polybromerade difenyletrar (flamskyddsmedel), överstiger gränsvärdena i alla Sveriges vattenförekomster på grund av nedfall från atmosfären. Det innebär att ingen vattenförekomst når god kemisk status.

Miljökvalitetsnorm (MKN)

För varje vattenförekomst finns en beslutad miljökvalitetsnorm som är ett lagligt bindande mål som måste nås eller hållas. Oftast innebär detta mål *god ekologisk status*. Om vattenförekomsten har högre ekologisk status som exempelvis hög får inte statusen försämrats ner till god. För att uppnå miljökvalitetsnormen *god ekologisk status* krävs oftast att åtgärder vidtas hos verksamheter som påverkar vattnets kvalitet eller flöde.

Om verksamhetens samhällsnytta bedöms som särskilt stor och vattenförekomsten är starkt påverkad, kan vattnet i stället klassas som en kraftigt modifierad vattenförekomst (KMV). Ett exempel på sådan verksamhet är storskalig vattenkraft, som är en viktig källa till energiproduktion. För KMV-vatten gäller att de ska uppnå god ekologisk potential i stället för god ekologisk status. Kraven på de biologiska faktorerna är något lägre för KMV-potential än för ekologisk status, medan kraven för de kemiska faktorerna är oförändrade (Vattenmyndigheten).

Tabeller över statusklassning för alla vattenförekomster

Tabell 1. Ekologisk och kemisk status enligt vattenförvaltningen för sjöar inom Lillåns avrinningsområde i Svenljungas, Tranemos, Gislaveds och Falkenbergs kommuner. ID = MS_CD det ID som används som standard inom vattenförvaltningen, Namn = namn på vattenförekomsten (VISS), varje vattenförekomst är länkad till VISS för snabb åtkomst till all data för varje sjö. För vidare förklaring av olika statusklassningar och kvalitetsfaktorer se texten ovan under rubriken Sjöar och vattendrag. Grå ruta betyder att kvalitetsfaktorn inte är klassad.

Sjö		Ekologisk status					Kemisk status	
ID	Namn	Sammanvägd Ekologisk status	Biologiska kvalitetsfaktorer	Fysikaliska-Kemiska kvalitetsfaktorer		Hydro-morfologi		Prioriterade ämnen
			(Fisk, Bottenfauna, Kiselalger)	Näringsämnen	Försurning	Konnektivitet	Morfologi	
WA92146599	Fegen				1			
WA35033061	Gräskan				1			
WA52749898	Kalvsjön				1			
WA95735206	Spaden				1			
WA50681234	Visen				2			

¹ Statusen är god på grund av kalkning av vattenförekomsten. Risk att återförsuras om kalkningen avbryts.

² Kalkningen är vilande (det vill säga ingen kalkning utförs men vattenkemiprovtagning görs fortfarande och blir pH-värdena sämre så kan kalkningen återupptas).

Tabell 2. Ekologisk och kemisk status enligt vattenförvaltningen för vattendrag inom Lillåns avrinningsområde i Svenljungas, Tranemos, Gislaveds och Falkenbergs kommuner. ID = MS_CD det ID som används som standard inom vattenförvaltningen, Namn = namn på vattenförekomsten (VISS), varje vattenförekomst är länkad till VISS för snabb åtkomst till all data för varje vattendrag. För vidare förklaring av olika statusklassningar och kvalitetsfaktorer se texten ovan under rubriken Sjöar och vattendrag.

Vattendrag		Sammanvägd Ekologisk status och Ekologisk potential i KMV	Ekologisk status				Kemisk status	
ID	Namn		Biologiska kvalitetsfaktorer	Fysikaliska-Kemiska kvalitetsfaktorer		Hydro-morfologi		Prioriterade ämnen
			(Fisk, Botten-fauna, Kiselalger)	Närings-ämnen	Försurning	Konnektivitet	Morfologi	
WA39767730	Bäck från Porssjön och Nässiön				3			
WA58938549	Drägvedsån							
WA57367061	Enhagen och bäck till sammanflödet med Stångån				3			
WA63118670	Kvarnabäcken							
WA17127163	Kvarntorpsån: Gräskan - Fegen							
WA26926743	Lillån: Genom Opperhalen till Visen				4			
WA31898279	Lillån: Kalvsjön - sammanflödet med Åtran							
WA54591009	Spadå: Fegen - Spaden				6			
WA49924356	Spadå: Spaden - Kroksjö				6			
WA88424317	Stångån: Håvsjö - Kalvsjön				5			
WA56077547	Stångån: Sjöbo - Håvsjön				7			
WA97296659	Fegen till Kalvsjön via Svansjöarna				6			

³ Statusen är god på grund av kalkning av vattenförekomsten. Risk att återförsuras om kalkningen avbryts.

⁴ Kemin visar på tillfälligt sura förhållanden. Kalkningen är vilande i uppströmsliggande sjöar.

⁵ Svårt att hålla pH-målen även om kalkning utförs uppströms.

⁶ Statusen är god på grund av kalkning av vattenförekomsten. Risk att återförsuras om kalkningen avbryts.

⁷ Svårt att hålla pH-målen även om kalkning utförs uppströms.